ПРОЛЕТАРИЕБО ЧВЕЛА ДВЕЛА ДВЕЛА Д

დემოკრატიზაციის მეშვეობით სოციალიზმის ახალი სახისკენ

(საგრძელება)

კოლმეურნეობაში, სადაც მთლიანად გადავიდნენ იყარაზე, ათი სპეციალისტი კოლმეურნეებმა არც ერთ ბრიგადაში არ შეიყვანეს, უარი უთხრეს. კოლმეურნეებმა იციან, რომ ისინი უსაქმურები არიან. (**ამოიცვლება დარბაზში**).

პირდაპირ უნდა ჩავწეროთ: თუ ადამიანს სურს იყარით მიწის ალება და ხელშეკრულებით, იყარით მუშაობა, არაგის არა აქვს უფლება უარი უთხრას. ჯერჯერობით კი უარს ეუბნებიან. მოიყარეს ხელ-ფეხი უნდა გავუხსნათ!

ხმა. მოსკოვის ოლქში, კრასნოგორსკის რაიონში ახლა 1000 ოჯახია, რომლებიც ოჯახური იყარით მუშაობენ...

ვ. ს. გორბაჩოვი. ვფიქრობ, რომ თუ კოლმეურნეობისა და საბჭოთა მეურნეობის გვიდიან პატარა ქალაქია, უარი არ უნდა ვუთხრათ მოქალაქეებსაც, რომლებსაც მიწის დაფუძვება სურთ, — დაე, მოიყვანონ ბოსტნეული, ხილი, გაუძღვნენ მეურნეობას.

ჩვენში სოციალიზმი, მეურნეობის სოციალისტური სისტემა. მაგრამ როგორ დავუკავშიროთ უკეთ ერთმანეთს პირადი და საზოგადოებრივი ინტერესები, ფრა რა ხასიათის ურთიერთობა უნდა იყოს — აი, რა უნდა გადავწყვეტოთ. და ჩანს, ჩვენ სწორ გზას ვადგავართ. ადამიანი ბატონ-პატრონი უნდა იყოს. მას მობეზრდა ის, თუ ვისაც როგორ სურს ეჩიჩინებენ. ეი ფსკოვის ოლქში ერთი მექანიზატორი მოიყარე გაზდა. ითქვა სახლი, აღდგინა ტრაქტორი, კოშმაინი. როცა აგვისნინა, თუ რატომ მოიქცა ასე, თქვა: მობეზრდა, ვისაც მოესურვება, მოდის და ქმუას მასწავლოს. მუშაობის დროს უნდა გაეტრიდე, ანგარიში ჩაეგბარო, ვესაუბრო, რას და როგორ ვაკეთებ, ის კი, ვინც ჩამოვიდა, თავის ზნესაც მიჩვენებს. მობეზრდა. ბრიყვი ვგონივარ, მე კი ვგრძნობ, რომ ჩემს გარშემო ასეთი ბევრია. (**ხალხში**). ვეთანხმები ამ მექანიზატორს. ხელ-ფეხი უნდა გავუხსნათ ადამიანებს, მიწაზე ცხოვრებისა და მეურნეობრიობის შესაძლებლობა უნდა მივცეთ.

ხმა. ხელ-ფეხი რომ გავუხსნათ, საჭიროა კანონი, რომელიც მუშაობს დაიცავს...

ვ. ს. გორბაჩოვი. საჭიროა კანონი. ვიცი, რომ გლეხს, სოფლელ კაცს საქმე უნდა მიეცეთ. ეს საქმე კანონით უნდა იყოს დაცული. იგივეი მრეწველობაშიც, მშენებლობაშიც.

ბაზეთ „ეზვესტიის“ მთავარმა რედაქტორმა **ი. ფ. ლაპტევმა** თქვა: ჩვენთვის, როგორც ეკონომისტებისათვის, იდეოლოგებისათვის, უფრაზრეს ყოველისა, მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ როგორ ვაკეთებთ საქმეს, რომელიც დაგვავლეს — როგორ ვუფეთ წინ საკარაობის პოლიტიკას, როგორ ვავითარებთ მას, ვამკვიდრებთ, და რას მივაღწიეთ. საკარაობის პოლიტიკამ, განაცხადა მან, ისე ღრმად გაიდგა ფესვი, რომ უკან დასახეკი გზა მას აღარა აქვს.

არა მარტო საბჭოთა ხალხი, არამედ მთელი მსოფლიოს დღეს საკარაობის პოლიტიკას ადევნებს ჩვენი გარდაქმნის მიმდინარეობის ინდიკატორად. ადამიანები მას უკავშირებენ საკუთარ მომავალსაც და მთელი კეკეყნის მომავალსაც. ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ საკარაობისათვის შექმნილი ყოველგვარი საფრთხე ასეთ რეაქციას იწვევს მთელ ხალხში.

მაგრამ გამოვლინდა პრობლემები თავად საკარაობის პოლიტიკაშიც. ეს უნდა“ ითქვას, როცა კონფერენციისათვის ვემზადებით. მაგალითად, ჩვენ ცუდად მომზადებული ალმოჩნდით ინ ახალი პრობლემების, ახალი ფაქტების გაშუქებისა და გაანრიბისათვის, რომლებსაც თავად დემოკრატიზაციის პროცესი, თავად ცხოვრება გვიყენებს.

ვ. ს. გორბაჩოვი. სწორია. პარტია საკმარისად მზად არ ალმოჩნდა, არც პრესა, არც საზოგადოება ყოფილა მზად. მაგრამ ეს, ალბათ, შეიძლება აიხსნას.

ი. ფ. ლაპტევი. შეიძლება აქ შეეეხო ფრეთვი ახალგაზრდობის პრობლემებს, ისტორიას, იმას, რასაც ადამიანები ეწერენ, ლაპარაკობენ ეროვნული ურთიერთობის პრობლემებზე. ამ მოკლენიბიდან ბევრს არ ველოდით. ეთქვათ, ეურნალისტებს, კორესპონდენტებს, განსაკუთრებით ცენტრალური გაზეთებისა, რამდენჯერ გაუვლიათ მთიან ყარაბაღში, მაგრამ ბევრი რამ ვერ დაინახეს, ვერ შენიშნეს.

ამის შედეგად ვერ გამოვიჩინეთ ოპერატიული მიდგომა ამ პრობლემებისადმი, დაკარგეთ ინიციატივა, ზოგან ხელიდან გაუშვით კონტროლი. რა დასკვნა უნდა გამოვიტანოთ აქედან? ჩვენ საკუთარ თავს მკაფიოდ უნდა ვუთხრათ: თუ ამგვარი მოვლენები ან ამბები ზიანს იყენებს გარდაქმნას, მაშინ მეტი თუ არა, ყოველ შემთხვევაში, ნაკლები ზიანი რიდი მოაქვს ჩვენს ღუმლს ამ მოვლენებისა და ამბების შესახებ.

ეს ფრიად საყურადღებოა. იმიტომ, რომ სხვაგვარად მაშინვე საეჭვო ხდება ჩვენი ზრახვების სერიოზულობა, ჩვენი წარმოდგენა საზოგადოებრივი აზრის ადგილის, თანამედროვე მსოფლიოში პრესის ადგილის შესახებ და კიდევ ასეთ დასკვნას გამოიტანდი აქედან: დღეს არ შეიძლება საზოგადოებრივი ცხოვრების არც ერთი ფაქტის მიჩუმათება, თუკი იგი მოხდა. შეუძლებელია, ამას ვერავინ ვერ შეძლებს.

დეპმილი საზიანოა. იგი წარმოშობს ხმებს, ჭორებს, ურწმუნოებას. და ზოგჯერ ერთი ინფორმაცია ხსნის პრობლემებს, ოპერატრამ ეს დებულება მთელი რიგი კონკრეტული მაგალითებით დაადასტურა, როცა დაიმოწმა „იზვესტიის“ პუბლიკაციები. ბევრი ამბავი და მოვლენა, თქვა მან, მოიმოწოვს სწრაფ, ფართო რეაგირებას და გაბედულ მიდგომას. ასეთი სტატიაები წარმოშობს ინფორმაციებს, იმიტომ, რომ მათ წარმოშობს დემოკრატიზაცია.

გვესმის, რომ დასაცლუთის პროპაგანდა იმკის მოსავალს ამგვარი მოვლენებიდან. უდავოა, ეს-კის. მაგრამ რაც უფრო ნაკლებს ვილაპარაკებთ მათზე, რაც უფრო გვიან ვიწყებთ ლაპარაკს, მით უფრო მეტი იქნება ეს მოსავალი. იქნება დიდგა დრო შეეწყვეტოთ ჩვენი საკუთარი შეცდომების, წარუმატებლობის გამოაშკარავება ჩვენი ინდეოლოგიური მოწოდებიდან ბრიკეთები. ჯერჯერობით ასეთი ცდები იშვიათი არ არის. მაგრამ ისინი მხოლოდ ბაზს უსვამენ ჩვენს ნაკლოვანებებსა, მათ შორის საკარაობის პოლიტიკაშიც.

ამაზე ბოლ აგებულია საბჭოთა კავშირთან, მის საშინაო და საგარეო პოლიტიკასთან პრობაგანდისტული ბრძოლის მთელი კონცეფცია. ჩვენ წამოვაყენეთ ახალი აზროვნება, როგორც ინიციატივიანი საგარეო პოლიტიკის საფუძველი, რომელიც ყველას იწვევს თანაშრომლობისათვის. ისინი კი ცდილობენ თავს მოგვაბეჭონ თავიანთი პირობები, გვიკანონონ.

ვ. ვ. ფალინი. ბაარს ეუბერ ვ. ვ. აფანასიევს, რომელმაც თქვა: ამბა, სცადეთ, როცა ცსერთ მომეტნი გამოიყენთ ინსისთვის, რაც შეიძლება ეაკუეში ინმთ, რაც საჭიროა შეაღწიოთ საოლეო კომიტეტის მდივანთან, რესპუბლიკური ცენტრალური კომიტეტის მდივანთან, მინისტრთან. ჩვენთან, კარგი ეურნალისტისათვის პროგრამის ორგანიზაციის ხუთ-ათჯერ მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე თვით ეურნალისტის შემობამას, იმიტომ, რომ ყოველგვე ეს დიდხანს თანხმდება იერარქიულ კიბეზე. დროის ხარჯი გაცილებით აღემატება კონკრეტულ შედეგებს. უამრავი დრო, პირდასირ წლები იკარგება უმარტივესი საკითხის გადაწყვეტისათვის, ძალზე მწეავე და საჭიროორობა საკითხებზე გამოხმაურების ორგანიზაციისთვისაც კი.

პატია მიმდინარე ამბების, მოვლენების შესახებ კონსტრუქციული ინფორმაციის მეშუბებით ყოველდღიურად უნდა წარმოჩენდეს პრაქტიკული მუშაობის, საზოგადოების ხელმძღვანელობის შედეგებს. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებს უნდა ჰქონდეთ გარკვეული საერთო პროტეგია კონფერენციის მომზადების, თვით კონფერენციის მეორე პერიოდისა და მისი შემდგომი პერიოდის გაშუქებაში.

ისტორიის საკითხთა გაშუქებასაც უნდა ჰქონდეს თავისი სტრატეგია. ეროძმნენთს არ უნდა ეჯიბრებოდნენ, განსაკუთრებით პრესის ცალკეული ორგანონები, ვინ უფრო გვსლანად დაწერს რაიმეს წარსულის შესახებ. აქაც საკრიოა ძალების კოორდინაცია, შეთანხმებული მოქმედება და ბოლოს, საქმეს დიდად შეეწყობა ხელს ისიც, თუ დავიჭერით მეშუბობის პატრიის ისტორიის სახელმძღვანელოსა და სხვა დოკუმენტებზე.

უნდა ვიყოთ პატიოსნები ყველგან და ყველფერში — ეს აუცილებელი პირობაა იმისთვის, რომ ხალხმა მთლიანად დაუჭიროს ხელი ჩვენი ცხოვრების განახლებისათვის უდიდეს აღმშენებლობის, მუშაობის, თქვა ნაკვეთის ოთეტალურ მოღვაწეთა გამგეობის თავმჯდომარემ **კ. ფ. ლეგოტევმა.** ბან წამოაყენა წინადადება შევიმეშაოთ ფუძემდებელი პრინციპები, რომელნიც გაჩდაქმნის კურსის ურაკეობის გარანტიას მოგვცემენ. ეს აუცილებელ უნდა გაკეთდეს.

ეს არის უკვე მოხსენიებული კანონებიც. უნდა მივალწიოთ, რომ ისინი მოქმედებდნენ არა სანაბეკრად, არამედ მთელი ძალით. ეს არის ძლევამოსილი წინსვლის გარანტია. ძალზე მინდა, თქვა ორატორმა, რომ ის ადამიანები, რომლებმაც თავიანთი ენერგია და ცოდნა ეს ამ საქმეებით დაამტკიცეს გაჩდაქმნის ერთგულები, აუცილებლად მოხვდნენ პარტიულ კონფერენციაზე, და პირველი, ადამიანან მას, ბატონებენ ეწონაამდგენინ მას, ბატონებენ მის წინსვლას, ამ კონფერენციაზე არ იყვნენ.

გარდაქმნაში მასების როლზე ილაპარაკა სსრ კავშირის გამსახლობის თავმჯდომარემ **ს. ფ. ნენაშევმა.** ალნიშნა რა, რომ ქვეყანაში ყველგან იზრდება მშრომელთა აქტიურობა, მან თქვა: ზოგი ჯერ კიდევ ინ აზრისაა, თითქოს გარდაქმნის განხორციელება ბიმოდან — აპარატის ძალებით შეიძლებოდეს.

გარდაქმნის მთავარი თავისებურება ზომ ის არის, რომ იგი ვერ განხორციელდება, თუ მასში მონაწილეობას არ მიიღებენ მილიონები. აი, რატომ იყო მეტად დროული „პრავდის“ გამოსვლა. მან გამოიწვია ცალი რეაქცია, საზოგადოებრივი აზრის აფეთქება. დღეს გაზეთებში ყველაზე საინტერესოდ აკითხება მოქალაქეთა წერილები, — იმდენად ბირდაპირი, გულადდი არიან ისინი. ეს წერილები გარდაქმნის შეუქცევადობის დადასტურებაა.

ეს არის უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური გაკვეთილი, პარტიული კონფერენციის წინ ადამიანების ესოდენ უდიდესი ნდობის გაკვეთილი.

მიმაჩნია, რომ ჩვენ ჯერჯერობით ცუდად გამოვავლინეთ, მაგრამ მოველენი ვართ გამოვავლინოთ უძრაობის პერიოდის არსი. რადგან ეს არის პასუხი მთავარ კითხვაზე: რომ საზოგადოებას, ქვეყანას არა აქვს სხვა ალტერნატივა. ეს ყველამ უნდა შეიგნოს. მიმაჩნია, რომ პარტიულ კონფერენციაზე ხმამაღლი უნდა ითქვას, თუ რამდენად დაგვამაბინძა ოჰა უძრაობის პერიოდმა: ზნეობრივი ატმოსფეროც, ახალგაზრდობის სულიერი სიჯანსაღე. ძნელი დასაძლევია ათწლეულობით ჩამოყალიბებული საზოგადოებრივი პასიურობა, უპასუხისმგებლობა, მზოლოდ ზემოდან ბრძანების მოლოდინის ჩვეცა, რასაც მეტყველებთ უსიტყვო ჭარიხლითა. მაგრამ ეს მოვლენები უნდა დაძლიოთ. უამისოდ ვერ წავიწევთ წინ, ვერ განვითარდება საზოგადოება.

მე მგონი, ჩვენ ახლა მეტად გვჭირდება პარტიის. შესახებ დიდი მსჯელობა. კონფერენციისა პარტიული, და მიმაჩნია, რომ ასეთი ფართო სერიოზული საუბარი არსებითად ჯერ არ დაწყებულა. გაზეთების მიხედვით ეს არ ჩანს. იქმნება აზრი, რომ ღუმს პარტიული აპარატი, ზეგიერთებს კი გამოაქვთ დასკვნა — ეს არ არის შემთხვევითი, მას სათქმელი არფერი აქვს ან არ იზიარებს ცვლილებებსო. ვფიქრობთ, რომ ასეთი ეჭვი ნამდვილად ამოიფრინა თავიდან. ეს ეჭვი ეკუთვნის ადამიანებს, ეს ეჭვი ეკუთვნის ადამიანებს, ეს ეჭვი ეკუთვნის „ეკონომოსლისტიკა პრავდის“ მთავარმა რედაქტორმა **ვ. ნ. ნელეზნოვმა,** რომ კომუნისტები და უპარტიოები, კომკავშირელები, ალბათ პიონერუბიც კი, ვეტერანები და ახალგაზრდობა — ყველა ახალოს ეხმიანებიან ამ პრობლემას: რით ვეგებებით XIX საკავშირო პარტიულ კონფერენციას.

ახლა არა მარტო კრებებზე, არამედ რედაქციების ფოსტაშიც ისმება ბევრი დიდი თუ მცირე საკითხი იმის შესახებ, თუ როგორ განვითარდება ჩვენი დემოკრატია, რა გზას დავადგებით, და საერთოდ, რა არის სოციალისტური პლურალიზმი? დარწმუნებულები ვარ, რომ ამ ნაკლოვანებათა ალაგაზრდობის ეს ცხოვისმოყვარეობა, არ ჩაეკმენდინთო ხმა იმათ, ვინც მწვავე, მტკივნეულ კითხვებს სვამს.

ყოველდღიური პრაქტიკათ ვარწმუნდებით, რომ ახალგაზრდობა აქტიურად ებმება გარდაქმნაში. ჩვენს გაზეთში გაჩნდა რუბრიკა, რომელიც ასე ეწოდა: „მოგვეცით საქმე“.

დიახ, მეტი ფასი ედება კონკრეტულ ნაბიჯს, საქციელს. ჩვენ გაზეთის მუშაკები თავადაც არ მოველოდნი, რომ რუბრიკა „საცხოვრებელად ვირჩევ სოფელს“, ტულეთის არამეშენაიდაგიანინ ზონის სოფლების რთულ ცხოვრებას რომ ეძღვნება, სოფელში წასვლის, მისი ალორძინების ამ ფენ მსურველს გაიჩენდა. ასითასასზე მეტმა გამოთქვა სურვილი საცხოვრებლად სოფელში გადავიდნენ. უკვე 20 ათასზე მეტი ბალგაზრდა გაემგზავრა იქ.

და მაინც, სოფლის ახალმოსახლენი აწყდებიან ათასნაირ წვრილმან ფუსურაგობას, თუმცა მეურნეობები, ძირითადად, ეგზიტიან მათს შესახვედრად. არ უნდა მიეცეთ ახალგაზრდობას იმედგაცრუების საფუძველი, რაც სამწუხაროდ, ყოფილა წინათ. ყოფილერება მუდამ განსაზღვრავდა შეგნებას, და ჩვენ ვერ დაეუშვებთ, რომ გარდაქმნის პერიოდში ადამიანები, რომლებსაც ქეეყანამ მიწუოდა ითვისონ ჩვენი რუსეთის არაშავმოწანადგიანი ზონა, მოატყუონ.

შემდეგ ცამოვიდა მუსიკოსთა საკავშირო საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარე **ი. კ. არბუზოვი,** რომელმაც ილაპარაკა საზოგადოების გარდაქმნის პროცესში კულტურის დიდმნიშვნელოვან როლზე. ჩვენს ქვეყანაში, თქვა მან, მრავალი ჩინებული მუსიკოსია. მეორე მხრივ კი შეიმჩნევა ადგილები დამოკიდებულება მუსიკისადმი. და ეს სულ ადრეულ სიკმაწვილის ასაკიდან იწყება.

მუსიკოსთა საკავშირო საზოგადოების ხელმძღვანელმა საგრძნობი გაფლენა უნდა მოახდინოს ქვეყნის მუსიკალურ ცხოვრებაზე. საზოგადოებისა და მისი სექციების შესახებ ცოტა ფერენ ბამობრივი ინფორმაციის საშუალებები.

უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა ჰარმონიული პიროვნების აღზრდა. ეს ბავშვობიდანვე იწყება.

ჩვენში ეი სკოლამდელი მხატვრული აღზრდა თვითდინებაზეა მიმავალი, მუსიკალური სწავლება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში ძალიან ცუდად არის დაყენებული. თუ სიყრმიდანვე არ ჩაეუნერგეთ ბავშვს კარგი მუსიკის, ხალხური, მაგალითად, პატრიოტული სიმღერის სიყვარული, ამ ხარვეზს სულ მალე გამოიყენებს რომელიმე როკაინ უბრალოდ საშინელი მუსიკა, რომელიც ახლა წარმოიდგენელი მასშტაბით მოგვიმრავლდა.

დასასრულ ორატორმა მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა წარმომადგენლებს უსურვა: არ დაივიწყონ, რომ მუსიკალური ხელოვნება დიდმნიშვნელოვანი, იდეოლოგიური ხელოვნებაა. მას საზოგადოების მუდმივი ზრუნვა და ყურადღება სჭირდება.

საჯარობა გარდაქმნის ერთერთი მძლავრი ინსტრუმენტია. საჯაროობით რაც შეიძლება პრინციპულად ვსაუბრეთ ეისარგებლოთ, ზაზგასმით ალნიშნა თავის გამოსვლაში სსრკ მწერალთა კავშირის ბიგამეობის პირველმა მდივანმა **ვ. ვ. კარპოვმა.** ჯერჯერობით კი, მისი აზრით, არცთუ „ფვიათია ცალი გოლის თამაში. ბეგმდავს გაზეთი თუ ეკურნალი მწვავე კრიტიკულ გამოსვლას ვინმეს მისამართით, მაგრამ ეაკრიტიკებენ ყველა ერთ-ერთ ეკურნალ-გაზეთ, ბოლოს ეკრიტიკებენ ეკურნალ-გაზეთი ეკრიტიკებენ ეკურნალ-გაზეთ ეკრიტიკებენ ეკურნალ-გაზეთ ეკრიტიკებენ ეკურნალ-გაზეთ

დემოკრატიზაციის მეშვეობით სოციალიზმის ახალი სახისკენ

(დასასრული)

ამიტომ გიმეორებ: ჩვენ უნდა ჩაეშვიდეთ სოციალისტური საზოგადოების ლენინურ კონცეფციას, ჩაეშვიდეთ რათა შემოქმედებითად გამოვიყენოთ ახლანდელი პირობების შესაბამისად, და არა უბრალოდ დაეუბრუნდეთ წარსულს. ეს თალმუდიზმის, დოგმატიზმის ყველაზე ცუდი სახეობა იქნებოდა.

ჩვენ, ამხანაგებო, ერთხელ და სამუდამად უნდა უკეთეგდოთ წარმოდგენები, თითქოს სოციალიზმი ანიველირებდეს, უარყოფდეს ადამიანის პიროვნებას; თითქოს იყოს რაღაც მინიმუმი; მინიმუმი მატერიალური კეთილდღეობა, მინიმუმი სამართლიანობა, მინიმუმი დემოკრატია.

ჩვენ უფლება გვაქვს ასე დავაყენოთ საკითხი — და ეს რეალისტური, სერიოზული დაყენებაა, — ჩვენი ისტორიის შვიდი ათწლეულის მანძილზე დაგროვილი დღევანდელი ეკონომიკური, ინტელექტუალური, კულტურული პოტენციალი ჩვენგან მოითხოვს იმ საზოგადოების თანამედროვე მოდელის რეალიზაციას, რომელიც ყველა თავისი წევრისათვის უზრუნველყოფს ცხოვრების ცივილიზებულ დონეს, სულიერი და კულტურული მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მრავალფეროვან შესაძლებლობებს, აზრის გამოხატვის და არჩევის თავისუფლებას. მაგრამ ყველაფერი ეს უნდა განვახორციელოთ ჩვენი საერთა-სოციალისტური არჩევის ფარგლებში, ჩვენი სოციალისტური დემოკრატიისა და მორალის ფარგლებში. ეს საზოგადოება ეცილობლად იქნება უფრო მრავალფეროვანი და დიდად რთული, ამასთან დარჩება სოციალისტური, რომელიც არაფერში არ დათმობს სოციალური სამართლიანობის, ამხანაგობის, ინტერნაციონალიზმის პრინციპებს.

რატომ ვამბობთ ამას? საერთოდ რომ ვთქვათ, ჩვენში მთელი საზოგადოება იღებს სოციალიზმისათვის. საქმე ის არის, რომ ახლა ჩვენს წინაშე დგას სოციალიზმის განახლების ამოცანა. იმის გარკვევა, საკუთრივ რა არის სოციალიზმი და რა მეთოდებით შეიძლება და საჭიროა მისი აშენება, განახლება, გაუმჯობესება, — ეს ყველას გვპირდება, ამხანაგებო. აი, ამ თემაზე ღირს დაფიქრება და კარგად მუშაობა. სოციალიზმის შესახებ ჩვენი ტრადიციული წარმოდგენები უნდა ავიყვანოთ თანამედროვე მოთხოვნების დონემდე. გავუთანაბროთ ისინი მეცნიერებს, ეკონომიკური და მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის დღევანდელ და ხვალინდელ დღეს. ერთი სიტყვით, სოციალიზმს უნდა დაეუბრუნოთ რევოლუციური ხასიათიც, ისტორიული პერსპექტივაც, ალბათ უნდა გამოვყოთ სოციალისტურობის კრიტერიუმები, რადგან როგორც კი იწყებთ რაიმე მოძრაობა და ჩნდება სიახლე, ისმება კითხვა: სათ მივდიეთო, სოციალიზმს ხომ არ ვშორდებით?

უნდა განვსაზღვროთ ეს კრიტერიუმები. რა არის ნამდვილად სოციალისტური და რა არის უცხო თვით სოციალიზმის იდეისათვის? სოციალიზმი უნდა გავთავისუფლოთ. ყოველივე ფსევდოსოციალისტურისაგან, პროიუნების კულტის პერიოდში დამახინჯებულისაგან, დეფორმირებულისაგან, ბპრძანებლობის სისტემისაგან, უძრაობისაგან, დაკუბრუნოთ მას ნამდვილი ლენინური აზრი. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა როლი ამ საქმეში ფასდაუდებელია. ეს ჩვენ გვეპიდება, უამისოდ ვერ გამოვალთ კონფერენციაზე. ვერ გამოვალთ ისე, თუ ზუსტად არ გვეკოდნება, თუ არ შეეკმნაო, ასე ვთქვათ, ის საზოგადოების პორტრეტს, რომელისკენაც მივიწერფვთო. რა თქმა უნდა, ეს მუშაობა უდიდესი პასუხისმგებლობით უნდა ვაწარმოოთ. და კიდევ ერთხელ ვიტყვი: გარდაქმნის დასახულ მიზნებზე ყველა პასუხი უნდა ვეძებოთ სოციალისტური არჩევნის ფარგლებში.

და სხვა გზაზე ნუ გვიბიაგებს ნურც ერთი ეუნრნალი, ნურც ერთი გაზეთი აზრთა მრავალფეროვნების საბაბით.

სოციალიზმი მისი ლენინური გაგებით საშუალებას გვაძლევს უზრუნველვყოთ აზრების პლურალიზმი, ინტერესების, მოთხოვნილებების პლურალიზმი, უზრუველვყოთ ამ ინტერესებისა და მოთხოვნილებების რეალიზაცია.

ჩვენ მივდიეართ კონფერენციაზე და, მაშასადამე, უნდა ჩავაბარეთ ანგარიში, შევაჯამოთ შედეგები. ჩვენ მეტი უნდა ვილაპარაკოთ კონფერენციაზე უკვე საკუთრივ გარდაქმნის ისტორიის შესახებ. აქეკენი გადავიტანოთ შედეგების შეჯამებაზე. ამასთან ეს უნდა ვაწარმოოთ თვითკრიტიკის თვალსაზრისით, რა გაკეთდა და რით გამოიხატება ჩვენი სისუსტეები. მაშინ უკეთ განვსაზღვრავთ პერსპექტივებსაც. სპეციოა, რომ კონფერენციაზე მეტი საქმიანობა იყოს.

დადგა დრო უფრო ძლიერად დავაყენოთ სიტყვისა და საქმის ერთიანობის, მიღებული გადაწყვეტილებებისა და მათი შესრულების მიმდინარეობის საკითხი. ჩვენში მიღებულია უდიდესი გადაწყვეტილებანი, რომლებმაც უნდა უზრუნველყონ "სერიოზული ცვლილებანი სტრუქტურულ პოლიტიკაში. მსუბუქი და კვების მრეწველობის, სოციალური — ფაროს მიმართულებით. ყოველივე ამას უნდა მოჰყვეს საბჭოთა ადამიანის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება. მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის საკითხებზე, მანქანათმშენებლობის, ელექტრონიკის სფეროში გადაწყვეტილებათა რეალიზაციამ უნდა უზრუნველყოს ჩვენი წინსვლის დაჩქარება, შრომის ნაყოფიერების, პროდუქციის ხარისხის ახალი პარამეტრების მიღწევა.

ახლა კი მის შესახებ, თუ როგორ გამოიყურება ჩვენი საქმეები დღეს. მთელანი ეროვნული პროდუქტი ჩვენში 1987 წელს გაიზარდა 3,3 პროცენტით. სამრეწველო წარმოების მოცულობის ზრდამ შეადგინა 3,8 პროცენტი. სამ წელიწადში — 1985-1987 წლებში — მატების საშუალო წლიურმა ტემპმა შეადგინა: ეროვნული შემოსავლის მხრივ — 3,3 პროცენტი; მთლიანი ეროვნული პროდუქტისა—3,9 პროცენტი; მრეწველობის პროდუქციისა — 4,2 პროცენტი; სახალხო მოხმარების საქონლის წარმოებისა — 4,7 პროცენტი; სოფლის მეურნეობის მთლიანი პროდუქცია საშუალო წლიური გაანგარიშებით გაიზარდა 1,9 პროცენტით, ძირითადი ფონდების ამოქმედება — 3,5 პროცენტით, ბიზნის ჩაბარება —3,6 პროცენტით.

წინ წაიწიეთ საქონლის წარმოების საქმე, გაუჯანსაღეს იგრძნობა ჯანმრთელობის დაცვაში, სახალხო განათლებაში.

საზოგადოების შემოქმედებითი ძალები ამოძრავდა. ტენდენციები პოზიტიური ხდება. ეს სწორედ ის არის, რაც ცხოვრების ცვლის. და უნდა შეიცვალოს, თუ ჩვენ ამ მიმართულებებს ნამდვილად განვავითარებთ.

მაგალითად, შრომის ნაყოფიერების ზრდა. 1981-1984 წლებში ამ მეთი ვიღებდით ეროვნული შემოსავლის 86 პროცენტს, 1985-1987 წლებში — 96 პროცენტს. 1987 წელს მთელი მატება მიღწეულია შრომის ნაყოფიერების ზრდის ბაზი. მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში შრომის ნაყოფიერება მრეწველობაში გაიზარდა 5,4 პროცენტით, მათ შორის სრული სამეურნეო ანგარიშისა და თვითდაფინანსების პირობებში მოპუშავე საწარმოებში — 6,6 პროცენტით, მშენებლობაში — 8,9 პროცენტით, ხოლო იმათთან, ვინც სამეურნეო ანგარიშის პირობებში მუშაობს — 9,8 პროცენტით. ეს ამხანაგებო, სერიოზული წინსვლაა. თუ ასეთი ტენდენციებს შეენარჩუნებ თ, ვფიქრობ, ბევრი რამ შეიცვლება უკეთესისაკენ.

საინტერესო ფაქტი. მანქანათმშენებლობის პროდუქციის განახლებამ 1985 წელს შეადგინა 3 პროცენტი, 1987 წელს კი 9,1 პროცენტი. ეს სამმაგი მატებაა. დასახული გვაქვს ამოცანა მეადწიოთ 13 პროცენტს. მტკიცდება სახელმეკურეობო დისციპლინა. სამეურნეო ანგარიში აქაც იწყებს მოქმედებას. პოზიტივი გზას იკაფავს სრულიად ბუნებრივ სირთულეებში, რომლებიც დაკავშირებულია სამეურნეო ანგარიშზე გადასვლასთან, ახალ ეკონომიკურ ნორმატივებთან, სახელმწიფო მიღებასთან და ბევრ სხვა რამესთან, რაც ძირფესვიანად ახალებს ჩვენს საწარმოო სფეროს.

ახლა იმის შესახებ, როგორ ეიკვეებენთ. რა გვაკლია? უწინარეს ყოვლისა ბორკი, ბოსტნეული და ხილი. პროდუქტების მდგომარეობა გვაწუხებს. ძალიან გვაწუხებს. უნდა ვეძებოთ უფრო კარგნილური ღონისძიებანი, რათა წაიწიოთ რაც შეიძლება სწრაფად პრობლემის გადაწყვეტის გზაზე. უნდა შევავსოთ პროდუქტებით მაღაზიები, საზოგადოებრივი კვება, ბაზარი, კოოპერაციული ეაპრობა.

ახლა ბინების შესახებ. სამი წლის მანძილზე საბინაო პირობები გაიუმჯობესა 10 მილიონმა ოჯახმა. ზრდა მნიშვნელოვანია. ჩვენში რამდენიმე ხუთწლედის მანძილზე საბინაო მშენებლობა არ იზრდებოდა.

საკონსტრუქციის შესახებ. მან 13 პროცენტით იმატა. და ეს მაშინ, როცა სამი წლის განმავლობაში ალკოჰოლის გაყიდვა 2-ჯერ და მეტად შემცირდა.

ზრდა არის, იგი ცხადია, მაგრამ ნაკლებობაც ცხადია. მაშასადამე, ამხანაგებო, ყველაფერი მნიშვნელოვნად მეტი უნდა გაკეთდეს. ყველაფერი, მათ შორის მომსახურება. მისი მოცულობა კი საკმარისი არ არის. აქ უდიდესი შესაძლებლობანია კოოპერატივებისათვის.

ყოველ წელს ქვეყნის მოსახლეობა 2,5 მილიონი კაცით იზრდება. სწორედ ეს დინამიკა უნდა განსაზღვრავდეს პროდუქტებისა და საქონლის წარმოების მატების ტემპს.

ეკონომიკაში ახლა რთული ეტაპია. ძალზე რთული ეტაპი. რეფორმას ვახორციელებთ, სახელმწიფო მიღებას ვაძლიერებთ, ვითვისებთ სამეურნეო ანგარიშს. ნახევარი ქვეყანა სამეურნეო ანგარიშზეა, ნახევარი — არ არის სამეურნეო ანგარიშზე. ეს სიტუაციაც უჩვეულოა?! ახლა მზადდება დადგენილება სახელმწიფო შეკვეთების შესახებ, რომელიც უნდა გამოსწოროს დაშვებული გადაბრუნი.

ასეთია, ამხანაგებო, გარდაქმნის რეალობანი. ფთხოვთ მეტი კომპეტენტურობა გამოიჩინოთ გარდაქმნის პროცესების გაშუქებაში, რა სფეროებსაც უნდა მეეხებოდეს ეს. აქ გვპირდება სიღრმე, პასუხისმგებლობა, აწონდაწონილობა. როცა კონსერვატიზმს, ნაკლოვანებებს ვაკრიტიკებთ, ყველზე აქტიურად უნდა დაეუბრეთოთ მზარი ყოველივე პროგრესულს.

ერთი სიტყვით, ამხანაგებო, ყველა ეს საკითხი როგორც კონფერენციის მომზადების ეტაპზე, ისე თავად კონფერენციაზე პრინციპული პოზიციებიდან უნდა აღვეძრთ.

ჩვენ ბევრი რამ გვაქვს საკეთელი კონფერენციაზე როგორც შედეგების, ისე პერსპექტივების თვალსაზრისით.

კონფერენციაზე უნდა მივიტანოთ დიდი წინადადებები, რომლებიც ჩვენი საზოგადოების პოლიტიკურ სისტემას შეეხება. მასაც სჭირდება საფუძვლიანი გარდაქმნა.

ჩვენ უნდა გავიაზროთ პარტიის, როგორც პოლიტიკური ავანგარდის როლი ახლანდელ ეტაპზე. ჩვენ უარს არ ვამბობთ პარტიის, როგორც საზოგადოების პოლიტიკური ავანგარდის, ლენინურ კონცეფციაზე. მიგვაჩნია, რომ გარდაქმნის ამ ეტაპზე სოციალისტური საზოგადოების სრულფასოვანი, ღრმა ცვლილებების განხორციელებაში პარტიის როლი კიდევ უფრო გაიზრდება. ეს მისგან მოითხოვს შეიმეშაოს სწორი შეფასებებისა და პროგნოზების საფუძველზე უტოპიური, შეცნიერულად დასაბუთებული პოლიტიკა. ეს მოითხოვს დიდ იდეოლოგიურ და ორგანიზაციულ მუშაობას.

ასეთი ამოცანა ხელფრფიება ახლოოდ პარტიას, რომელიც მეცნიერული, მარქსისტული ანალიზის მეთოდებს ფლობს. ამიტომ ჩვენ არათუ საეჭვოს არ ვხდით პარტიის ხელმძღვანელ და წარმმართველ როლს, არამედ პირიქით, მიგვაჩნია, რომ კიდევ უფრო ღრმად უნდა გავიაზროთ იგი. ეს როლი, უდავოდ, სხვაგვარი — უფრო მნიშვნელოვანი უნდა იყოს. სწორედ იმ თვალსაზრისით, რომელზეც ვლაპარაკობ, — პოლიტიკური ავანგარდის ფუნქციათა რეალიზაციის თვალსაზრისით.

ამასთან დაკავშირებით დგება პარტიის, საბჭოების და მეურნეობის მართვის ორგანოებს შორის ფუნქციათა განაწილების საკითხი. ფუნქციათა აღრეკვის ის მოჰყვა, რომ ბოლოს და ბოლოს პარტიამ იკისრა ბევრი სამეურნეო საქმე, დაიწყო კონკრეტული საკითხების გადაწყვეტა, ოპერატიული საკითხების ჩათვლით.

ამის შედეგად პოლიტიკური ავანგარდის ფუნქციები შესუსტებული აღმოჩნდა. მეორე მხრივ, ამას მოჰყვა როგორც საბჭოების, ისე პეურნეობის მართვის ორგანოების პასუხისმგებლობის შენელება.

ჩვენ ხელახლა უნდა გავიაზროთ პარტიაში ეპარატის სტრუქტურაც. ყოველივე ეს გამოაცალეს უდიდეს შესაძლებლობებს, რომლებიც ჩვენს პარტიაშია. თუ ამასთან ერთად ყველაფერს ვიღონებთ იმისათვის, რომ გაკეტილზრდა თითოეული კომუნისტი, უფრო ენერგიულად ამუშავდეს თითოეული პირველადი ორგანიზაცია, მთელი ჩვენი კადრები, მაშინ საქმე წინ წავა. ვაპირებთ კონფერენციაზე შეეტანოთ მთელი რიგი წინადადებანი ამის შესახებ.

ბუნებრივია, ამხანაგებო, რომ პარტიის, როგორც პოლიტიკური ავანგარდის ფუნქციათა ხელახლა გაანზრებასთან დაკავშირებით ახლებურად უნდა გავიაზროთ საბჭოების როლი. უნდა გავაძლიერეთ მათი როლი, გავაძლიერეთ საბჭოების სესიების, კომისიების, დეპუტატების მუშაობის მნიშვნელობა. გარდაქმნა სჭირდება უმაღლესი საბჭოს საქმიანობასაც. ყოველივე ამაზე საფუძვლიანად უნდა ვიფიქროთ.

ჩვენ უნდა შევქმნათ მუდმივმოქმედი, დემოკრატიული მექანიზმი, რომელიც [illegible] ევეს ომისათვის, რომ უზრუველყოფილი იყოს გარდაქმნის შეუქცევადობა, მასში ხალხის აქტიური მონაწილეობა, რაც დაფინანსურებდა ყველაზე აქტიურ ადამიანებს წამყვან პოსტებზე, ჩაწვდებოდა განწყობიებს, საკირო კორექტივებს შეიტანდა მეშაობაში. თუ ეს არ ვქენით, ამხანაგებო, ეკონომიკური რეფორმაც ჩაიშლება და სხვა პროცესებიც.

თუ უფრო ღრმად შეეხედავთ, მაინც ყოველივე გასაღებ დემოკრატიზაცია, ხალხის ჩაბმა ყველა საქმეში. ამიტომ გარდაქმნის მიზანია ადამიანი, გარდაქმნის საშუალებაა ადამიანთა პოტენციალის მობილიზაცია. ამის შეეეიობით და, ცხადია, სულიერი სფეროს შეშეეობით, ხალხის სულის განმეკაცების მეშეეობით წინ წაწევეთ გარდაქმნას.

ჩვენ უნდა დავამთავროთ სოციალისტური სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნა. ამიტომ დაგვჭირდება სასამართლო-სამართლებრივი რეფორმაც. ესეც უნდა ჩამოვაყალიბოთ ამოცანად კონფერენციაზე.

ეს უდიდესი შემობრუნებაა, ამხანაგებო. ჩვენ ახლა საფუძველ ვუქმნით წანამძღვრებს, რომლებზეც შემდეგ ჩვენი საზოგადოება ათწლეულების მანძილზე იმოქმედებს. ამით განისაზღვრება ჩვენი დღევანდელი პასუხისმგებლობის საწყაო. ამიტომ, როცა ეს თუთ გვითხრან და წარმოგვიდგინონ ანგარიში, ვითომ ჩვენ რაღაცამი გაუბედობას ვიჩენდეთ, ვუპასუხებთ: არა და არა. ყველაზე ძვირი შეცდომებია პოლიტიკური შეცდომები. ყველაზე დიდ შედეგებს იძლევა კარგად მომზადებული პოლიტიკური გადაწყვეტილებანი. ერთი სიტყვით, ამხანაგებო, გვინდა, რომ XIX საყავერო პარტკონფერენციამ მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილებანი, რომლებიც გარდაქმნას „ახალ სულს" შთაბერავენ და ჩვენს საზოგადოებას უფრო ფართო ასპარეზს დაუსახავენ დემოკრატიზაციის, სოციალიზმის გზაზე. (საქდესი).

ახალგაზრდობას—სამაგალითოდ

მეცნიერი და მოღვაწე

ბიორგი ჯიბლაძის დაბადების 75 წლისთავის გამო

ბეჭმარიტი მეცნიერის, შემოქმედისა და საზოგადო მოღვაწისათვის ბედნიერება მისი საქმის საზღვრით ან პოპულარობით კი არ განიზომება, არამედ ხალხის სასიკეთოდ მომარული შრომით, ხალხის თვალში მხოლოდ უანგარო, თავდადებული, პატრიოტული საქმიანობა ფასობს.

როცა გიორგი ჯიბლაძის ცხოვრების გზას თვალს გააყოლებ, გაგვიდერეგსა იწვევს დუშარტელი ეზერგია, გზნება, თავდადებული საქმიანობა, რითაც იგი მთელი თავისი სიცოცხლის მანძილზე გამოირჩეოდა.

იშვითია გიორგი ჯიბლაძის, როგორც მეცნიერის შემოქმედებითი მრავალფეროვნება. მას შეუძლია ნაყოფიერად იმუშაოს რამდენიმე მეცნიერული დისციპლინის სფეროში. ესენია: ლიტერატურის თეორია, ქართული, რუსული და დასავლეთევროპული შეტრლოების ისტორია და კრიტიკა, ლიტერატურული ურთიერთობანი, მომე ხალხთა ეროვნული ლიტერატურების კვლევა, ფილოსოფიის ისტორია (ძველი და თანამედროვე), პედაგოგიკის ისტორია და თეორია, ესთეტიკა, ხელოვნებათმცოდნეობის ისტორია და თეორია, სახალხო განათლების ისტორია, პედაგოგიკა, დიდაქტიკა, პუბლიციტიკა. არანაკლებ მნიშვნელოვანია გ. ჯიბლაძის პოლემიკური წერილები და ესთეტიკა. მარტო მისი რეცენზიები, ობიექტურობისა, საკითხში ჩაღრმავებითა და კეთილგანწყობილებით რომ ხასიათდებიან, ერთ მოზრდილ ტომს შეადგენენ.

გიორგი ჯიბლაძე დიდი პრინციპულობით გამოირჩევა. იგი მაღალი ზნეობის კაცია და, ამით აიხსნება მისი ინტერესი ეთიკური პრობლემისადმი, რომელიც მისი გამოკვლევების უმეტესობაში აშკარად მოჩანს.

მრავალრიცხოვან მონოგრაფიათა და გამოკვლევათაგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია გიორგი ჯიბლაძის ლიტერატურათმცოდნეობიანი ნაშრომები. მაგალითად, „რუსთაველის ესთეტიკური სამყარო" (1966 წ.) „ნ. ბარათაშვილის პოეტური გენია" (1968), „ილია ჭავჭავაძე" (1966), რომელიც ღღემდე რჩება ყველაზე სრულ ფუნდამენტურ გამოკვლევად დიდი ქართველი მწერლის შესახებ და რომელიც სხვადასხვა მოდიფიკაციით რამდენჯერმე გამოიცა, „ვეფ-ფშაველა" (1961), „ზოლოხოვის ეპოსი" (1980), „რუსოოზმის არსი" (1983), „ფროიდის ფსიქანალიტიკური ესთეტიკის კრიტიკისათვის", რომელმაც კრიტიკისა და ფართო საზოგადოებრიობის გაზრდილი ყურადღება მიიპყრო და საეციალისტთა მაღალი შეფასება დაიმსახურა. არანაკლებ საყურადღებოა „ავიცენას სისტემები" (1986) და ზოგიერთი სხვა. ფრიად საგულისხმოა ისიც, რომ დღემდე გამოიცა გიორგი ჯიბლაძის „კრიტიკული ეტიუდები" ცხრა ტომი. ეს ტომები მოიცავენ ქართველი, მოძმე და მსოფლიო ხალხების ეროვნული კულტურებისა და მათი ლიტერატურული პროცესების ატ ტიულურ პრობლემატიკას

გიორგი ჯიბლაძის ნააზრევში განსაკუთრებით აღსანიშნავია ლიტერატურათმცოდნეობიანი ნაშრომები ქართული ლიტერატურის ისტორიისა და სალიტერატურო ტრიკიის ხფერში. ამ ნაშრომებმა განავრცეს ეროვნული მწერლობის შესწავლის ფარგლები და გამდიდრეს ქართველ კლასიკოსთა შესახებ არსებული ლიტერატურა.

გიორგი ჯიბლაძეს საპატიო ადგილი უჭირავს ქართული საბჭოთა ლიტერატურის მკვლევართა შორის. გამოჩენილ ქართველ მწერალთან მისმა სიახლოვემ საშუალება მისცა მას პირადი დაკვირვებისა და სიტყვის ოსტატური მხატვრული სამყაროს უფრო ღრმად

ბეჭმარიტი მეცნიერის, შემოქმედისა და საზოგადო მოღვაწისათვის ბედნიერება მისი საქმის საზღვრით ან პოპულარობით კი არ განიზომება, არამედ ხალხის სასიკეთოდ მომარული შრომით, ხალხის თვალში მხოლოდ უანგარო, თავდადებული, პატრიოტული საქმიანობა ფასობს.

ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲘᲡ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲙᲞᲞ ᲪᲙ-ᲘᲡ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲗᲘᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ

11 ᲛᲐᲘᲡᲘ

ᲣᲨᲘᲨᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲑᲭᲝᲨᲘ

ᲬᲘᲜᲐᲐᲚᲛᲓᲔᲑᲘᲐ ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲕᲐᲨᲘᲜᲒᲢᲝᲜᲘ

**ᲜᲘᲣ-ᲘᲝᲠᲙᲘ. ᲒᲐᲠᲗᲘᲐᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲔᲠᲗᲔᲑᲘᲡ ᲝᲠᲒᲐᲜᲘᲖᲐᲪᲘᲘᲡ ᲣᲨᲘᲨᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲜᲪᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲗᲘᲡ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲘᲗ ᲨᲔᲛᲣᲨᲐᲐᲗᲐ ᲙᲐᲜᲝᲜᲘᲗ ᲘᲡᲠᲐᲔᲚᲘᲡ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲗᲐ ᲨᲠᲘᲡ ᲓᲐᲠᲦᲕᲔᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲪ ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲘᲡ ᲨᲔᲠᲗᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲢᲐᲢᲔᲑᲘ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲗ ᲔᲡ ᲓᲝᲙᲣᲛᲔᲜᲢᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲪ ᲛᲝᲛᲐᲒᲠᲘᲗᲘᲐ ᲒᲐᲜᲘᲪᲮᲠᲓᲔᲑᲐ. ᲘᲒᲘ ᲒᲐᲛᲝᲛᲘᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲡ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲗᲘᲡ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲘᲗ ᲨᲔᲛᲣᲨᲐᲐᲗᲐ ᲙᲐᲜᲝᲜᲘᲗ ᲘᲡᲠᲐᲔᲚᲘᲡ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲗᲐ ᲨᲠᲘᲡ ᲓᲐᲠᲦᲕᲔᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲐᲪ ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲘᲡ ᲨᲔᲠᲗᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲢᲐᲢᲔᲑᲘ ᲓᲐᲛᲝᲣᲙᲘᲓᲔᲗ ᲔᲡ ᲓᲝᲙᲣᲛᲔᲜᲢᲘ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲒᲠᲘᲡ ᲨᲔᲠᲗᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲢᲐᲢᲔᲑᲘᲡ ᲬᲐᲛᲝᲛᲬᲔᲠᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲠᲘᲒᲘᲗ ᲨᲔᲛᲓᲒᲠᲘᲡ ᲨᲔᲠᲗᲔᲑᲣᲚᲘ ᲨᲢᲐᲢᲔᲑᲘᲡ ᲬᲐᲛᲝᲛᲬᲔᲠᲘ ᲛᲔᲠᲕᲔ ᲞᲘᲠ